Anuarul Universitatii „Petre Andrei" din Iasi

Fascicula: Drept, Stiinte Economice, Stiinte Politice

Year-Book „Petre Andrei" University from Iasi

Fascicle: Law, Economic Science, Political Sciences

ISSN: 2248-1079

Coverd in: CEEOL, Index Copernicus, Ideas, RePeC, Socionet, Econpapers

---

THE DURABILITY OF TAX HAVENS

[PERENITATEA PARADISURILOR FISCALE]

Roxana-Elena LAZĂR
Vlad-Nicolae NEDELCU

Anuarul Universitatii „Petre Andrei" din Iasi, Fascicula: Drept, Stiinte Economice, Stiinte Politice, 2015, Tomul 16, Decembrie, pp: 5-14

Published by:

Lumen Publishing House

On behalf of:

„Petre Andrei" University from Iasi

The Durability of Tax Havens

[Perenitatea paradisurilor fiscale]

Roxana-Elena LAZĂR[1]
Vlad-Nicolae NEDELCU[2]

Abstract

At this time, in the world, there are 72 tax havens. It is important to understand that in the context of trade globalisation, a trader who does not consider tax haven at their real value, has not o necessary vision on its own development through competitiveness. It is impossible to say which is the most desirable tax haven this year, because the business environment is changing constantly and what is appropiate for the nationals of one state does not correspond to the needs of the citizens of another state. The multitude of tax haven's characteristics lead us to the consideration that there are as many definitions of tax haven as tax haven exist.

Keywords:

tax haven, globalisation, business, trade.

[1] Conferențiar universitar doctor, Facultatea de Economie, Universitatea "Petre Andrei" din Iasi, E-mail: rxn_ele@yahoo.com.
[2] Asistent universitar doctorand, Facultatea de Economie, Universitatea "Petre Andrei" din Iasi, E-mail: is88vld@yahoo.com.

Lazar, R. E., Nedelcu, V. N. (2015). The Durability of Tax Havens [Perenitatea paradisurilor fiscale]. Anuarul Universitatii „Petre Andrei" din Iasi, Fascicula: Drept, Stiinte Economice, Stiinte Politice, Tomul 16, 5-14.

1. Introducere

Rostirea cuvântului „paradis fiscal" ne face să ne imaginăm peisaje de vis, miliardari, plaje întinse, mări şi oceane, cocktailuri savuroase, iahturi de lux, într-un cuvânt mulţi bani (Aniţei, Lazăr, 2011, 43-53).

În contextul globalizării schimburilor, un agent economic care nu ia în calcul paradisurile fiscale nu are viziunea necesară dezvoltării sale prin competitivitate.

În lume există, la această oră, aproximativ 72 de paradisuri fiscale. Unele, mai vechi, dispar, altele noi apar (spre exemplu, Botswana este paradis fiscal relativ nou, din anul 2012, odată ce şi-a rezolvat conflictele cu Gambia, Zambia şi Zimbabue şi se bucură de stabilitate(Schmitt, 2008, 192). Există şi cazuri în care un paradis fiscal dispărut, aşa cum e cazul Libanului, renaşte astăzi din propria cenuşă. Altele, aşa cum este Elveţia, sunt pe cale de dispariţie sau au dispărut de curând, cum este Hong-Kong-ul. Concomitent, în alte locuri se nasc paradisuri noi.

Deşi remarcăm la nivel mondial tendinţa de a suprima paradisurile fiscale, acest lucru este cu neputinţă. Legislaţia atât de diferităîn statele lumii, capacitatea inovativă a oamenilor sunt premisele existenţei perene a paradisurilor fiscale.

Din cifrele estimative privind conturile protejate în paradisurile fiscale, se pare că 21 trilioane de dolari, adică echivalentul PIB-ului a două state puternice la nivel mondial, respectiv S.U.A. şi Japonia, reprezintă averea celor bogaţi depusăîn conturi off-shore, la care se adaugă încă 14 trilioane dolari ce reprezintă active (bunuri mobile şi imobile). Numai 10 milioane de persoane fizice deţin cele 21 trilioane de dolari, în timp ce aproximativ 10 trilioane dolari sunt deţinuţi doar de 92 mii de persoane.

Revista Forbes pune la dispoziţia celor interesaţi un număr de zece paradisuri fiscale, cele mai atractive: Delaware (din S.U.A.), Luxemburg, Elveţia, Insulele Cayman, Londra (din Marea Britanie), Irlanda, Bermude, Singapore, Belgia şi Hong Kong. Fireşte există un anumit grad de subiectivism şi de relativitate atunci când vorbim despre un paradis fiscal, deoarece este posibil ca unul să se plieze mai bine pe felul de a fi al americanilor, spre exemplu, iar altul pe caracterul european. De aceea, considerăm că este greu de precizat care este cel mai dezirabil paradis fiscal în anul curent. Aceasta deoarece mediul de afaceri este într-o continuă schimbare, iar ceea ce este corespunzător resortisanţilor unui stat nu corespunde cu nevoile cetăţenilor altui stat.

Lazar, R. E., Nedelcu, V. N. (2015). The Durability of Tax Havens [Perenitatea paradisurilor fiscale]. Anuarul Universitatii „Petre Andrei" din Iasi, Fascicula: Drept, Stiinte Economice, Stiinte Politice, Tomul 16, 5-14.

2. Delimitări conceptuale

Denumirea de „*paradis fiscal*" este folosită de aproximativ două decenii şi tinde din ce în ce mai mult să fie înlocuită prin acela de „*paradis financiar*" sau de „*centru financiar internaţional*" sau mai nou de „*centru financiar offshore*". Aceasta deoarece există voci care se împotrivesc sintagmei de paradis fiscal; astfel, ministrul de finanţe din Luxemburg, Luc Frieden, afirmă că nu este de acord cu denumirea de "paradis fiscal", dată de unii statului Luxemburg. "Noi suntem un centru financiar al Europei, oferim o fiscalitate flexibilă, dar nu încurajăm pe nimeni să nu-şi plătească impozitele"[3].

3. Caracteristicile paradisurilor fiscale

Biroul de contabilitate al Guvernului S.U.A., aflat într-o imposibilitate de fapt în a defini paradisul fiscal, a trasat caracteristicile unui paradis fiscal:

- Taxe nominale sau echivalente cu 0;
- Absenţa schimbului de informaţii cu autorităţile fiscale străine;
- Lipsa de transparenţăîn aplicarea dispoziţiilor legislative, administrative etc.;
- Lipsa unei obligativităţi a companiilor înregistrate în statul respectiv de a fi prezenţi pe piaţa locală;
- Auto-promovarea ca centru financiar off-shore (Sfetcu, 2014, 5).

Am putea adăuga la trăsăturile de mai sus şi pe următoarele:

- Cele mai multe sunt amplasate în imediata vecinătate a mărilor sau oceanelor;
- Cele mai multe dintre paradisurile fiscale sunt state mici, independente de curând, ori sunt teritorii autonome exotice, cu populaţie redusă la număr;
- Secretul bancar bine protejat;
- Îşi adaptează în permanenţă legislaţia pentru a-şi păstra avantajele fiscale şi administrative pentru investitorii străini;
- Rapiditatea derulării operaţiunilor comerciale;
- Existenţa unor modalităţi de comunicare dintre cele mai performante;

[3] Global Forum rating: Interview with Luc Frieden, Minister of Finance, Luxemburg. Disponibil la http://www.mf.public.lu (accesat la 09.09.2015).

Lazar, R. E., Nedelcu, V. N. (2015). The Durability of Tax Havens [Perenitatea paradisurilor fiscale]. Anuarul Universitatii „Petre Andrei" din Iasi, Fascicula: Drept, Stiinte Economice, Stiinte Politice, Tomul 16, 5-14.

- Absenţa oricărui control asupra operaţiunilor de schimb;
- Existenţa de profesionişti în domeniile contabil, juridic, bancar;
- În unele paradisuri fiscale este interzisă divulgarea oricăror aspecte privind tranzacţiile comerciale, inclusiv a informaţiilor privind conturi bancare, în absenţa unei hotărâri judecătoreşti. Încălcarea acestei obligaţii semnifică amenzi în cuantumuri ridicate sau chiar pedepse privative de libertate pentru angajaţii băncii care se dovedesc a nu respecta aceste obligaţii;
- Au guverne invulnerabile şi impasibile la presiunea comunităţii internaţionale, rămânând garante ale secretului bancar şi protejând identitatea adevăraţilor acţionari.

4. Liste de paradisuri fiscale din perspectiva unor diverse clasificări a acestora

Paradisurile fiscale pot fi clasificate în raport de multiple criterii, pe care le redăm mai jos:

I. În funcţie de importanţa lor, paradisurile fiscale sunt: principale şi secundare.

Paradisurile fiscale principale, în funcţie de reglementările existente, sunt:

- ţări care nu aplică nici un fel de impunere asupra veniturilor şi creşterilor de capital pentru persoane fizice, numite şi "zero havens": Bahamas, Bahrein, Bermude, Insulele Cayman, Nauru, Vanuatu, Principatul Monaco;
- ţări în care impozitul pe venit sau pe profit se stabileşte pe bază teritorială: Costa Rica, Hong Kong, Liberia, Malysia, Panama, Filipine, Venezuela;
- ţări în care cotele de impunere sunt puţin ridicate: Elveţia, Liechtenstein, Insulele Virgine Britanice, Antilele Olandeze, Jersey, Insulele Man, Guernesey, Irlanda;
- ţări ce oferă avantaje specifice societăţilor offshore sau holdingurilor: Singapore;
- ţări ce oferă scutiri fiscale firmelor create pentru dezvoltarea exporturilor: Irlanda, dar numai pentru societăţile create anterior anului 1981;
- ţări ce oferă alte avantaje specifice altor societăţi: Antigua, Anguilla, Grenada, Jamaica, Barbados.

Paradisurile fiscale secundare sunt şi acestea pe diverse categorii:

Lazar, R. E., Nedelcu, V. N. (2015). The Durability of Tax Havens [Perenitatea paradisurilor fiscale]. Anuarul Universitatii „Petre Andrei" din Iasi, Fascicula: Drept, Stiinte Economice, Stiinte Politice, Tomul 16, 5-14.

- ţări care nu îndeplinesc integral caracteristicile paradisurilor fiscale, dar care sau nu aplică nici un fel de impunere fiscală, sau nu impun anumite venituri, sau acordă reduceri diverse: Vatican, Malta, Polinezia Franceză, Taiwan, Jamaica.
- ţări industrializate care acordă facilităţi fiscale interesante pentru anumite societăţi (de mari dimensiuni, imporatante economic): Italia, Belgia etc. Buziernescu, Antonescu, 180-181).

II. În funcţie de zona geograficăîn care se situează, paradisurile fiscale sunt grupate astfel:

- *Zona Caraibilor şi America Centrală:* Bermude, Panama, Costa Rica, Belize, Bahamas, Antigua, Antilele Olandeze;
- *Zona Asia-Pacific:* Liban, Dubai, Insulele Marshall, Insulele Virgine, Singapore, Hong Kong;
- *Zona Africa:* Oceanul Indian, Liberia;
- *Zona Europa:* Andora, Cipru, Gibraltar, Insulele Man, Lichtenstein, Malta, Monaco.

III. În funcţie de persoanele ce utilează paradisurile fiscale, acestea se împart în:

- *Paradisuri fiscale pentru persoane fizice:* Andora, Bahamas, Insulele Cayman, Cipru, Monaco.
- *Paradisuri fiscale pentru persoane juridice:* Bahamas, Bermude, Insulele Cayman, Bahrein, Cirpru, Guernesey, Jersey.(Ibidem, 178).

IV. În funcţie de transparenţa datelor, cooperarea, dar şi deschiderea modificării legislaţiei lor în vederea renunţării la statutul de paradis fiscal:

- *Paradisuri fiscale aflate pe lista albă* - statele sau teritoriile care au implementat standardele internaţionale, prin semnarea a cel putin 12 acorduri în domeniul fiscal: Argentina, Australia, Barbados, Canada, China, Franta, Germania, Grecia, Guernsey, Ungaria, Islanda, Irlanda, Italia, Japonia, Jersey, Coreea, Malta, Mauritius, Mexic, Olanda, Noua Zeelanda, Norvegia, Polonia, Portugalia, Rusia, Insulele Seychelles, Slovacia, Africa de Sud, Spania, Suedia, Turcia, Emiratele Arabe Unite, Marea Britanie, Statele Unite, Insulele Virgine[4].
- *Paradisuri fiscale aflate pe lista gri* - statele sau teritoriile care s-au angajat sa respecte standardele internationale, insa au semnat pana acum mai putin de 12 acorduri:

[4] Liste cu paradisuri fiscal. Disponibile la http://www.wall-street.ro (accesat la 03.06.2015).

Lazar, R. E., Nedelcu, V. N. (2015). The Durability of Tax Havens [Perenitatea paradisurilor fiscale]. Anuarul Universitatii „Petre Andrei" din Iasi, Fascicula: Drept, Stiinte Economice, Stiinte Politice, Tomul 16, 5-14.

- Lista gri inchis: Andora, Anguilla Antigua, Barbados, Aruba, Bahamas, Bahrein, Belize, Insulele Bermude, Insulele Virgine Britanice, Insulele Cayman, Insulele Cook, Republica Dominicana, Gibraltar, Granada, Liberia, Liechtenstein, Insulele Marshall, Monaco, Montserrat, Nauru, Antilele Olandeze, Niue, Panama, Sfantul Kitts si Nevis, Sfanta Lucia, Sfantul Vincent si Grenadine, Samoa, San Marino, Insulele Turks si Caicos, Vanuatu.
- Lista gri deschis (alte centre financiare): Austria, Belgia, Brunei, Chile, Guatemala, Luxemburg, Singapore, Elvetia.
- *Paradisuri fiscale aflate pe lista neagră* - statele sau teritoriile care nu s-au angajat să respecte standardele internaţionale: Costa Rica, Malaezia, Filipine, Uruguay.

Problema listelor paradisurilor fiscale este una delicată. Aceasta deoarece ţările occidentale au pregătit listele în cauză, solicitând o mai bună cooperare acestor jurisdicţii în lupta împotriva spălării banilor.

Totodată, ţările occidentale au dorit şi au reuşit să-şi "protejeze" paradisurile fiscale. Astfel, dupăîndelungi negocieri, China a obţinut ca Macao şi Hong Kong să nu fie incluse în lista paradisurilor fiscale, deşi ambele teritorii dependente de chinezi au toate caracteristicile necesare. În schimb, Statele Unite ale Americii a câştigat clasarea insulelor Bahamas în lista gri, în loc de cea neagră. Marile naţiuni au aranjat, de asemenea, pentru propriile lor grădini secrete (statul american Delaware sau Hong Kong pentru China) ca acestea să nu fie nici măcar evidenţiate.

5. Cui se adresează paradisurile fiscale

Este o întrebare legitimă cea referitoare la adresabilitatea paradisurilor fiscale. Analizele efectuate precizează trei categorii de destinatari ai paradisurilor fiscale:

- Societăţile multinaţionale care caută rentabilitatea economică cu orice preţ;
- Persoanele fizice care, împovărate de fiscalitatea din statul de rezidenţă, aleg să depoziteze capitalul bănesc corect agonisit în bănci sigure;
- Deţinătorii de fonduri obţinute în condiţii puţin clare şi cu surse de proveniență dubioase.

Alegerea unui paradis fiscal se realizează în funcţie de următorii 28 de factori:

- garanţiile guvernamentale în privinţa exproprierii şi naţionalizării;
- tratament nediscriminatoriu al investiţiilor străine;

Lazar, R. E., Nedelcu, V. N. (2015). The Durability of Tax Havens [Perenitatea paradisurilor fiscale]. Anuarul Universitatii „Petre Andrei" din Iasi, Fascicula: Drept, Stiinte Economice, Stiinte Politice, Tomul 16, 5-14.

- stimularea investiţiilor străine;
- impozitarea redusă;
- stabilitate politică şi economică;
- sistemul legislativ;
- portofoliu de tratate pentru evitarea dublei impuneri;
- răspunsul la cruciada globală împotriva evaziunii fiscale;
- evitarea restricţiilor monetare;
- control guvernamental minim;
- secretul bancar;
- libertatea repatrierii profitului şi a capitalului;
- cooperarea guvernamentală;
- taxe vamale minimale;
- mărimea pieţei interne;
- localizarea economică a jurisdicţiei, oportunităţile oferite pe termen lung;
- inflaţia şi politica de creditare;
- disponibilitatea capitalului local;
- resursele umane disponibile;
- poziţia geografică, sistemul de comunicaţii şi de transport;
- obligaţiile managementului;
- respectarea cu sfinţenie a înţelegerilor contractuale;
- respectarea dreptului de proprietate;
- situaţia şi istoricul datoriei externe;
- existenţa unor tratate internaţionale (în afara celor de evitare a dublei impuneri);
- delegaţiile oficiale şi de afaceri;
- promovarea guvernamentală.

La alegerea unui paradis fiscal, investitorul trebuie să dea dovadă de atenţie sporită, de capacitate de analiză a avantajelor şi dezavantajelor pe care le prezintă fiecare dintre paradisurile fiscale.

Lazar, R. E., Nedelcu, V. N. (2015). The Durability of Tax Havens [Perenitatea paradisurilor fiscale]. Anuarul Universitatii „Petre Andrei" din Iasi, Fascicula: Drept, Stiinte Economice, Stiinte Politice, Tomul 16, 5-14.

6. România – paradis fiscal ?

Deşi România pare a fi departe de paradisurile fiscale, o serie de studii dovedesc contrariul. Astfel, potrivit unui studiu KeysFin[5], printre cele mai cunoscute firme ce derulează activităţi în România cu legături în paradisurile fiscale, se numără: Mega Image, Delphi Packard Romania S.R.L., Delphi Diesel Systems România S.R.L., Arcellor Mittal Tubular S.R.L., Santierul Vamal Damen Galaţi S.A., Avon Cosmetics România S.R.L. şi Ikea România S.R.L. Remarcăm că toţi aceştia sunt investitori importanţi pentru România, cu cifre de afaceri interesante, iar numele lor sunt legate de de paradisurile fiscale.

Mai mult, prin modificarea adusă Codului fiscal, ca urmare a intrării în vigoare a O.U.G. nr. 102/2013 - în speţă prin transpunerea în legislaţia naţională a prevederilor Directivei 2011/96/UE privind regimul fiscal comun pentru societăţile-mamăşi filialele acestora din statele membre - sunt introduse scutiri a câştigurilor de capital pentru favorizarea societăţilor de tip holding. Societatea comercială de tip holding este, prin excelenţă, o formă de societate care este prezentăîn paradisurile fiscale.

Astfel, sunt introduce scutiri de impozit pe câştigurile de capital şi pe dividend, nu sunt impozitate nici veniturile din lichidare obţinute de societatea holding din vânzarea titlurilor de participare în filialele pe care le deţine.

Acest tip de relaxare fiscală are potenţialul de a impulsiona stabilirea holdingurilor în România. Investitorii români care, până acum, îşi căutau jurisdicţii mai favorabile ca să-şi înregistreze activităţile comerciale, preferând ţări ca Cipru sau Olanda, au motive să-şi dezvolte afacerile în România.

Desigur, noutăţile fiscale vizează investiţiile de interes strategic care au ca scop dezvoltarea, şi nu pe cele speculative. Din această cauză, majoritatea ţărilor cu regim holding impun praguri minime de deţinere a acţiunilor pentru a scuti de impozit dividendele. De exemplu, Olanda are o cotă de 5%, iar Cipru, de 1%. România a ales să impună deţinerea a cel puţin 10% din acţiuni într-o filială de la care se încasează dividende. Totodată, a stabilit şi o perioadă minimă de deţinere de un an.

[5]Analiză Keysfin: Peste un sfert din economie, derulată prin offshore-uri. Disponibil la http://www.bursa.ro (accesat la 03.08.2015).

Lazar, R. E., Nedelcu, V. N. (2015). The Durability of Tax Havens [Perenitatea paradisurilor fiscale]. Anuarul Universitatii „Petre Andrei" din Iasi, Fascicula: Drept, Stiinte Economice, Stiinte Politice, Tomul 16, 5-14.

7. Concluzii

Din analiza efectuată am constatat că cea mai mare avere a lumii este ocrotită în conturi deschise în sistemul bancar al unor state, denumite generic, paradisuri fiscale, centre financiare internaţionale ş.a.m.d. Statistic vorbind, europenii au cei mai mulţi bani în paradisuri fiscale, urmaţi fiind de asiatici şi de americani. Aproximativ 55% din comerţul internaţional trece prin paradisurile fiscale.

De la o formă incipientă, în care piraţii au fost primii evazionişti, şi până la modernitatea formelor paradisurilor fiscale de astăzi, istoria off-shorurilor este bogată, atrăgând atenţia factorului politic, legislativ, dar şi atenţia mass-mediei.

Multitudinea şi varietatea paradisurilor fiscale, pluralitatea de strategii offshore aplicate de autorităţile legislative, respectiv executive ale acestor state ar părea să conducă la tot atâtea trăsături carcateristice ale acestora. Totuşi, paradisurile fiscale se caracterizează prin aceleaşi trăsături caracteristice, la care se adaugă doar câteva specifice.

Deşi am văzut cât de dificil este să definim paradisul fiscal, plecând de la numărul modest de definiţii din literatura de specialitate, considerăm că definţia dată de Geoffrey Collin Powel este relevantă: *ce identifică un domeniu ca un paradis fiscal este existenţa unei structuri fiscale compozite stabilite în mod deliberat pentru a profita şi a exploata o cerere la nivel mondial de oportunităţi de a se angaja în evaziune fiscală*[6]. Practic, pot fi transferate sume mari de bani fără ca acestea să fie monitorizate şi fără a se urmări traseul banilor, respectiv de unde vin şi care este destinaţia lor.

Pluralitatea caracteristicilor fiecărui paradis fiscal în parte, ne determină însă să apreciem că există tot atâtea definiţii ale paradisurilor fiscale câte paradisuri fiscale există. Niciun paradis fiscal nu are însă aptitudinea de a-i mulţumi pe toţi. Unele sunt specializate pe activităţi bancare, altele pe companii multinaţionale, iar unele din ele sprijină interesele celor mai bogaţi oameni ai lumii.

În perioada contemporană, sintagma de "centru financiar internaţional" vine săînlocuiască noţiune de "paradis fiscal" numai din punct de vedere al formei, dar nu şi al fondului. Este o modalitate de a conferi o mai mare respectabilitate paradisurilor fiscale.

Deşi asociem deseori paradisul fiscal cu insulele, în realitate cele mai importante paradisuri fiscale sunt localizate în state dezvoltate: S.U.A. (Delaware), Elveţia etc.

[6] Sfetcu Nicolae, *op.cit.,* p. 17.

Lazar, R. E., Nedelcu, V. N. (2015). The Durability of Tax Havens [Perenitatea paradisurilor fiscale]. Anuarul Universitatii „Petre Andrei" din Iasi, Fascicula: Drept, Stiinte Economice, Stiinte Politice, Tomul 16, 5-14.

Paradisurile fiscale au semnificat debutul globalizării şi sunt în prezent o cauzăşi un efect al acesteia.

Chiar dacă există eforturi susţinute împotriva evaziunii fiscale şi a spălării de bani promovate prin paradisurile fiscale, O.E.C.D. fiind unul dintre promotorul noii strategii ce urmează a fi implementate până la finalul acestui an, prin care urmează să fie pus la punct un standard global de schimb automat de informaţii între autorităţile fiscale, într-o formă de luptă deschisăîmpotriva paradisruilor fiscale, opinăm în sensul în care chiar dacă acestea ar pierde lupta cu marile puteri ale lumii şi cu organizaţiile internaţionale, şi practic ar dispărea, o nouă formă de paradisuri fiscale şi-ar face loc. Le reclamăînsuşi interesul hedonistic uman, dar şi interesele bogaţilor lumii.

Paradisurile fiscale reprezintă un contrabalans pentru sporirea continuă a taxelor şi a impozitelor, un remediu la creşterea inexplicabilă a fiscalităţii. În fapt, paradisurile fiscale sunt un element de nemulţumire din partea statelor care au reglementate impozite ridicate, deoarece le fac concurenţăşi îi deposedează de bani.

Bibliografie:

Aniţei Nadia Cerasela şi Lazăr Roxana-Elena, *Evaziunea fiscal între legalitate şi infracţiune,* Ed. Lumen, Iaşi, 2013.

Buziernescu Radu, Antonescu Mihai, "Paradisurile fiscale internaţionale" în Revista "Finanţe – Provocările viitorului", pp. 180-181, disponibil la http://www.financejournal.ro (accesat la 09.09.2015).

Schmitt Jesse, *How to take legal advantage of the IRS Code and pay less in taxes,* Ed. Atlantic Publishing Group, Florida, 2008.

Sfetcu Nicolae, *Corupţie-Globalizare-Neocolonialism,* Ed. Create Space Independent, Bucuresti, 2014.

Analiză Keysfin: Peste un sfert din economie, derulată prin offshore-uri. Disponibil la http://www.bursa.ro (accesat la 03.08.2015).

Global Forum rating: Interview with Luc Frieden, Minister of Finance, Luxemburg. Disponibil la http://www.mf.public.lu (accesat la 09.09.2015).

Liste cu paradisuri fiscale. Disponibile la http://www.wall-street.ro.

Lazar, R. E., Nedelcu, V. N. (2015). The Durability of Tax Havens [Perenitatea paradisurilor fiscale]. Anuarul Universitatii „Petre Andrei" din Iasi, Fascicula: Drept, Stiinte Economice, Stiinte Politice, Tomul 16, 5-14.